

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep.
0032 OSLO

Høring om vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter, NI

Utdanningsforbundet gir med dette til kjenne sitt syn på de endringer som den tverrdepartementale arbeidsgruppen foreslår når det gjelder nasjonal institusjon for menneskerettigheter i Norge. Vi går ikke inn på detaljer, men vil gi uttrykk for hvilke prinsipper vi mener en ny nasjonal institusjon må bygges på.

Utdanningsforbundet ser fram til at prosessen med å reetablere en Nasjonal Institusjon (NI) blir slutført. Det er viktig å få etablert en uavhengig NI i tråd med Paris-prinsippene og med de faglige og økonomiske ressursene som vil være nødvendige. Det er derfor positivt at det endelig fremmes en sak om hvordan Norge kan tilrettelegge for en uavhengig, men nasjonal kontrollinstans, som kan passe på at alle i Norge nyter det vern og de rettighetene som menneskerettighetene skal sikre.

Norge har høye ambisjoner på menneskerettighetsfeltet og inntar ofte en pådriverrolle overfor samarbeidsland, dette tilsier at det er på sin plass at det nå endelig etableres en uavhengig NI med legitimitet og kompetanse, og som i FN-systemet tilkjennes A-status. Det er derfor viktig at en ny NI kan uttale seg med klar og tydelig stemme når rettighetsvernet ikke fungerer godt nok, ikke minst når det gjelder de svakeste; når barns rettigheter svekkes og sogar krenkes, og også at vi internasjonalt kan ha en stemme.

Politisk uavhengighet

Utdanningsforbundet har merket seg at Utenriksdepartementet nedsatte et team i 2010, som skulle vurdere det arbeidet som dagens Nasjonale Institusjon (NI) har utført (Sveaas-utvalget). Det hadde vært ønskelig at konklusjonene i denne rapporten hadde fått en mer betydelig plass i høringsdokumentet.

Vi mener at en ny NI må bli en selvstendig institusjon lagt direkte under Stortinget. Vi mener at dette vil sikre kravene i Paris-prinsippene til uavhengighet og troverdighet. Dette er også viktig for å styrke Norges troverdighet som pådriver på menneskerettighetsfeltet internasjonalt.

Men like viktig er kvalitetsstempelen via Paris-prinsippene for å sikre forsvarlig og grundig arbeid på institusjonens arbeid nasjonalt. Vi ønsker at NI skal ha en overvåkerrolle når det gjelder menneskerettigheter i Norge, og for å kunne gjøre dette med legitimitet er uavhengighet helt nødvendig. Vi mener derfor at det er riktig at NI skal rapportere til Stortinget som representerer «folket» som folkevalgte. I dokumentets pkt. 10.3.2 argumenteres det godt for en slik ordning.

Organisering

Ved å organisere en ny NI som et forvaltningsorgan, slik som det foreslås av arbeidsgruppen, vil verken troverdighet eller legitimitet sikres. Når organet også skal kontrolleres av et styre, som i prinsippet er de som skal kontrolleres, synes ikke vi det er noe godt forslag.

Utdanningsforbundet mener at NI skal være et partipolitisk uavhengig organ, og bør derfor være underlagt Stortinget og rapportere til dette, ikke slik det foreslås som et forvaltningsorgan underlagt Kongen eller departementet, jf lovforslagets § 2. Vi mener at en nasjonal institusjons oppgaver er annerledes enn oppgavene til regjeringsforankrede statsorganer, jf § 3. Å sikre at menneskerettighetene etterlevs i det norske samfunnet av norske myndigheter, er det riktig at de folkevalgte har oppsyn med.

Vi foreslår at kommisjonsmodellen i Sveaas-utredningen vurderes på nytt.

Økonomi

Utdanningsforbundet er bekymret for økonomien i forslaget, og vil understreke at uavhengigheten også må sikres via finansieringen.

De oppgaver som foreslås lovfestet og tillagt en ny NI synes å kunne ivareta de virkeområder som er viktige og som er i tråd med FNs krav, men uten faglig ekspertise og tidsressurser nok, vil dette ikke være mulig å gjennomføre. Departementets forslag om et budsjett tilsvarende i dag med NOK 5 millioner synes utvilsomt å være utilstrekkelig for å gjennomføre arbeidet etter den standarden som er ønskelig. Blant annet vil det være behov for at en ny NI tillegges lovfestet veiledningsoppgave. Det utgjør et meransvar i forhold til dagens ordning og vil måtte stille krav til rådgiverressurser, som det innenfor dagens budsjett rammer ville være vanskelig å få til. I høringsdokumentet overlates prioriteringen av dette til en ny NI innenfor dagens budsjett ramme. Det anses å være helt urealistisk og vil svekke en ny NIs legitimitet allerede ved oppstart.

Vi mener at uavhengigheten også vil være avhengig av finansieringen, og foreslår at denne går som egen post på statsbudsjettet.

Med vennlig hilsen

Vigdis Sandmo Eriksen
Seksjonssjef

Anne Kathrine Blyverket
seniorkonsulent